

Utfall av 2020 års offentliga samråd om EU-medborgarnas rättigheter

FAKTABLAD

15 december 2020

I juli-oktober 2020 genomförde kommissionen ett offentligt samråd om EU-medborgarnas rättigheter, vilket tillsammans med Eurobarometerundersökningen om EU-medborgarskap och demokrati utgjort underlag för 2020 års rapport om EU-medborgarskapet. Samrådet fick 343 svar från 26 EU-medlemsstater och Förenade kungariket¹. Dessutom skickade intressenter, främst från civilsamhället, in 23 positionspapper. Det utfall som sammanfattas nedan kan inte i sig sägas gälla generellt för EU:s befolkning, utan tjänar snarare till att få mer ingående insikter. Alla bidrag analyserades för att belysa hur EU-medborgarnas rättigheter uppfattas, utövas och upplevs ute på fältet. I detta faktablad lyfts de centrala rönen fram, som kan studeras närmare i rapporten om 2020 års offentliga samråd om EU-medborgarnas rättigheter.

Utöva EU-medborgarnas rättigheter

För att utöva rättigheter måste medborgare känna till att de finns. Mer än 60 %, 167 svarande, tyckte inte att tillräckligt gjordes för att informera EU-medborgare om deras rättigheter som EU-medborgare. Vissa webbplatser med information, som 'Europa', är välkända, men svarande ansåg över lag att det fanns för många olika webbplatser och att det krävdes konsolidering.

Mer än 75 %, 202 svarande, skulle tycka det vore bra om de kunde kontakta en särskild myndighet på nationell nivå för att stödja dem i utövandet av sina rättigheter som EU-medborgare.

När de tillfrågades om vad som begränsar medborgares tillgång till sina rättigheter som EU-medborgare, hänvisade svarande till den digitala klyftan, en brist på webbplatser med förenklad information och bristfällig samhällsutbildning i skolor runt om i EU.

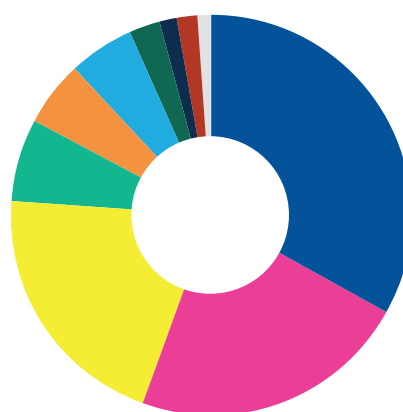
Civil Society Europe föreslår att information "borde finnas tillgänglig i skolor, på arbetsplatser och arbetsrelaterade organ, inom hälso- och sjukvård, hos resebyråer och via föreningar som tillhandahåller medborgare tjänster eller där utbildnings-, fritids- och idrottsaktiviteter osv. bedrivs, för att nå ut till så många människor som möjligt där de finns".

Rätten till fri rörlighet inom EU

Rätten till fri rörlighet är en av de viktiga principer som ligger till grund för EU:s inre marknad. Alla EU-medborgare som reser till ett annat EU-land utövar denna grundläggande rättighet för EU-medborgare.

De flesta svarande uppgav att de viktigaste skälen till resor inom EU var semester, följt av arbete och att besöka vänner och familj.

43 svarande uppgav att de upplevt någon form av diskriminering när de utövat sin rätt till fri rörlighet.

Figur 1 – Syftet med resande inom EU (totalt antal svarande; flera svar möjliga)

Semester	(182)
Arbetsrelaterade skäl	(123)
Besöka familj och vänner	(113)
Shoppa	(36)
Idrotts- eller kulturevenemang	(30)
Skola eller studier	(28)
Yrkesutbildning	(14)
Frivilligarbete	(8)
Medicinsk behandling	(8)
Övrigt	(6)

Källa: EU-enkät, 2020 års offentliga samråd om EU-medborgarnas rättigheter. Anm.: Antal bidrag: 240

¹ Svaren från Förenade kungariket analyserades separat.

Rätten att bosätta sig i en annan medlemsstat

"Jag önskar jag hade exakta uppgifter om hur länge jag kan vara bosatt [i landet] utan att registrera mig, var man registrerar sig och särskilt tydligare information om tillgång till hälso- och sjukvård."

Citat av en EU-medborgare

Under vissa förutsättningar har EU-medborgare rätt att bosätta sig i en annan medlemsstat än den de är medborgare i. Hälften av de svarande har tidigare varit bosatta i ett annat EU-land i mer än tre månader.

Huvuddelen av de svarande angav att de har bott i en annan medlemsstat för att arbeta eller för utbildning/yrkesutbildning eller frivilligarbete.

Personliga kontakter, information online och hjälpcentraler i utreselandet ansågs vara de vanligaste och nyttigaste informationskällorna innan man flyttade till en annan medlemsstat.

EU-medborgare önskar ofta att de före flytten hade informerats bättre om frågor som sociala förmåner, sjukvårdsförsäkring och folkbokföring. I Figur 2 finns en lista över stödåtgärder rörliga EU-medborgare anser skulle vara till stor hjälp.

28 svarande säger att de hade råkat ut för någon form av diskriminering på grund av sitt medborgarskap när de varit bosatta i en annan medlemsstat. Det inbegrep kontakter med banker, myndigheter och hyresvärdar, som svarande tyckte behandlade dem annorlunda än medborgare i landet.

28

svarande säger att de hade råkat ut för någon form av diskriminering på grund av sitt medborgarskap när de varit bosatta i en annan medlemsstat.

Figur 2 – Stödåtgärder och till hur stor hjälp sådana är när man flyttar till ett annat EU-land (antal svarande som svarat Till stor hjälp eller Till ganska stor hjälp)

Stödåtgärder	Ansågs vara "till stor hjälp" eller "till ganska stor hjälp" av svarande som:	
	Tidigare har bott i ett annat EU-land i minst tre månader (135 svarande)	Inte tidigare har bott i ett annat EU-land i minst tre månader (136 svarande)
1. Ett välkomstarrangemang som anordnas på lokal eller samhällsnivå	99	108
2. Rundabordssamtal, seminarier om enskilda uppgifter och kompetenser	94	111
3. Sociala evenemang med lokalbefolkning eller andra rörliga EU-medborgare för att utbyta erfarenheter	103	98
4. En online-plattform för att få och utbyta information	118	120
5. En nationell webbplats som redogör för rörliga EU-medborgares rättigheter i ett nationellt sammanhang	111	114
6. Ett identifieringssystem för e-förvaltningssystem som omfattar hela EU	103	102
7. Språkkurser	117	115
8. Övrigt	12	10

Källa: EU-enkät, 2020 års offentliga samråd om EU-medborgarnas rättigheter.

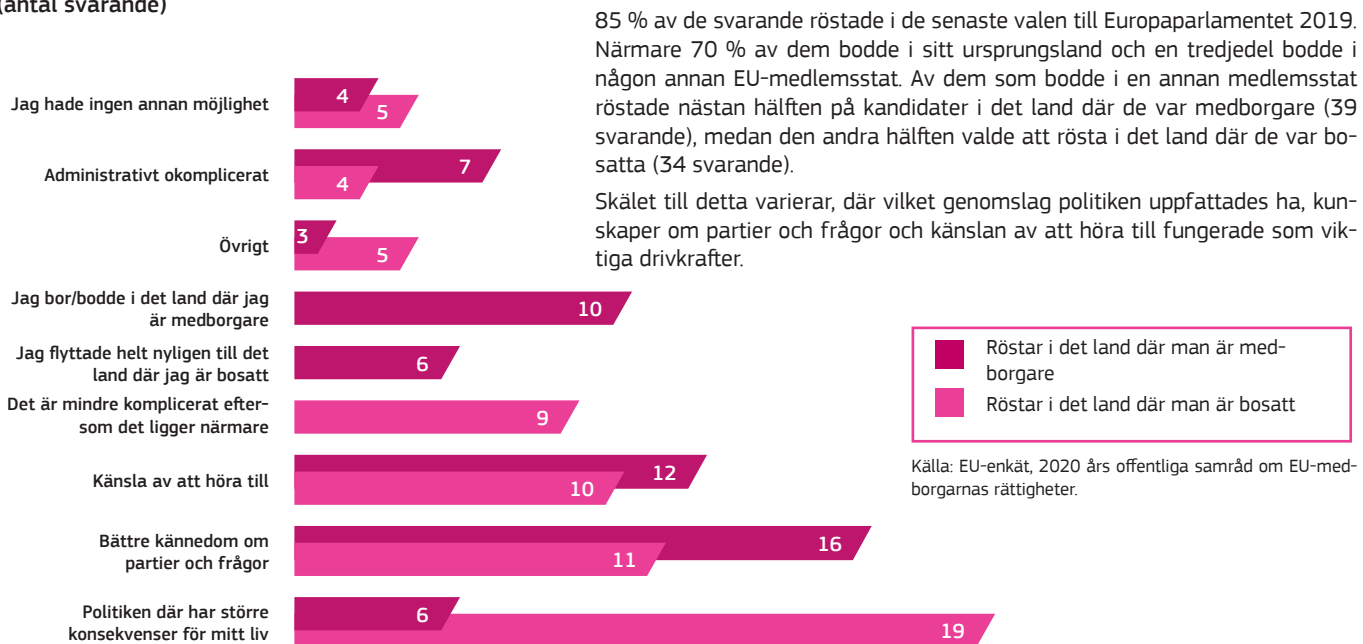
Dessutom lyfte svarande fram dessa möjligheter:

- Ett identifieringssystem för e-förvaltningssystem som omfattar hela EU
- Webbplatser på landsnivå som redogör för deras rättigheter

Rätten att rösta och att ställa upp som kandidat

Rörliga EU-medborgare har rätt att rösta och att ställa upp som kandidater i val till Europaparlamentet i det land där de är bosatta under samma förutsättningar som medborgare i det landet. Rörliga EU-medborgare kan även rösta och ställa upp som kandidater i lokalval i den medlemsstat där de är bosatta.

Figur 3 – Skäl till att man röstar i bosättningslandet respektive i det land man är medborgare (antal svarande)

Att rösta elektroniskt eller online ansågs vara bekvämt och lättare för medborgare utomlands att använda. Men bland de svarandes viktigaste farhågor fanns eventuella bedrägerier, manipulering av röster och cyberangrepp (valdes av 173 respektive 161 svarande). För 120 (46 % av de svarande) vägde ändå fördelarna med att rösta elektroniskt eller online tyngre än riskerna, medan 86 upplevde det motsatta. Mer än hälften av de svarande var för poströstning. För dem som inte var för poströstning, fanns bland de farhågor de hyste bedrägeri och manipulering samt bristande förtroende för posttjänsten. Det finns skillnader mellan medlemsstaterna, med högre grad av gillande i länder där poströstning redan utövas på alla nivåer av valsyste

Rätten till konsulärt skydd

EU-medborgare har, som en del av sina rättigheter som EU-medborgare, rätt att söka bistånd hos en annan EU-medlemsstats ambassad eller konsulat om de befinner sig i en situation utanför EU där de behöver bistånd och ingen ambassad eller konsulat från deras egen medlemsstat är i stånd att bistå dem.

Nästan en fjärdedel av de svarande har rest till ett land utanför EU där det land de är medborgare i saknar ambassad eller konsulat. Av dessa 24 % har 13 % använt sig av sin rätt till konsulärt skydd, huvudsakligen på grund av att man förlorat resehandlingar. Svarande upplevde över lag att detta stöd skulle kunna utvecklas och lyftas fram mer. Svarande angav att EU-delegationer borde spela en mer aktiv roll för att bistå EU-medborgare som inte är företrädna, särskilt i fråga om evakuering och hemtransport av EU-medborgare, utfärda provisoriska resehandlingar och att ge stöd till EU-medborgare som faller offer för brott eller som blivit arresterade.

Göra det lättare att röra sig och bo i Europa

Även om kommissionen genom det nya programmet EU för hälsa ger medborgare bättre verktyg för att skydda sin hälsa, drar EU-medborgare redan nytta av flera direktiv om gränsöverskridande. EU-medborgare har till exempel rätt att få tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster i vilken medlemsstat som helst och att få ersättning för behandling från försäkringen i det land där de är bosatta. Även om EU-medborgare ofta söker medicinsk vård utomlands, är erfarenheterna av ersättning för gränsöverskridande hälso- och sjukvård begränsade.

Figur 4 – Erfarenhet av och svårigheter när man använt systemet för ersättning för gränsöverskridande hälso- och sjukvård

Källa: EU-enkät, 2020 års offentliga samråd om EU-medborgarnas rättigheter. Anm.: Antal bidrag: 240

49 svarande har bott i en medlemsstat och arbetat i en annan. För drygt 25 % av dem ledde detta till dubbelbeskattning, medan 39 % inte var skattskyldiga i det land där de var bosatta. Att fullgöra skyldigheter i skattehänseende ansågs krångligare i det land där man var bosatt (57 %) än i det land där man arbetade (38 %). Den ende svarande som tyckte att hela processen var mycket enkel angav att han eller hon hade anlitat en skattekonsult.

Inverkan av Covid-19-pandemin

Covid-19 har fått vittgående konsekvenser och reaktionerna har varit snabba för att skydda folkhälsan, liksom ekonomin. Samtidigt finns fortfarande utmaningar kvar. Enligt European Citizen Action Service ["har rörliga EU-medborgare upplevt hinder utan motstycke till följd av den pågående Covid-19-pandemin"](#).

Under Covid-19-pandemin var bara 73 svarande bosatta i en annan medlemsstat än det land där de är medborgare eller hade överraskats av Covid-19-pandemin under resa till ett annat EU-land. Omkring 50 svarande hade inga svårigheter att få information på ett språk de kunde förstå eller om vilka åtgärder som vidtogs eller om möjligheterna att resa.

Upplevde du, beträffande vilka åtgärder som vidtogs nationellt som en reaktion på Covid-19-pandemin, några svårigheter att få tillgång till något av nedanstående när du befann dig i en annan EU-medlemsstat?	Ja, jag stötte på svårigheter	Nej, jag stötte inte på några svårigheter	Inte relevant	Vet ej	Ant. svar
1. Nödvändig information om pandemin och om vilka åtgärder som skulle vidtas på ett språk du förstår	19 %	70 %	10 %	1 %	73
2. Nödvändig information om läget vid gränsen i det land där du är bosatt eller det land du reste igenom på ett språk du förstår	29 %	64 %	5 %	1 %	73
3. Insatser för hemtransport för att hjälpa dig komma hem på ett säkert sätt	12 %	16 %	66 %	5 %	73
4. Nödvändiga handlingar från det land du är medborgare i (som förnyade ID-handlingar)	16 %	26 %	52 %	5 %	73
5. Nödvändiga handlingar för det land där du är bosatt (som uppehållstillstånd eller viseringar för familjemedlemmar från ut- utanför EU)	15 %	22 %	56 %	7 %	73
6. Specifikt hälso- och sjukvårdsstöd	18 %	32 %	48 %	3 %	73
7. Annat specifikt stöd, som barnomsorg för nyckelpersonal	6 %	15 %	72 %	7 %	72
8. Övrigt	14 %	9 %	58 %	19 %	43

Överlag upplevde 184 (70 %) att de var välinformerade om läget och 176 (67 %) kunde hitta den information om pandemin de behövde via nationella och EU-institutioner eller via media. Men för 117 svarande (47 %) lämnade inte media användbar information.

Slutsats

EU-medborgarskapet är en unik rättslig status och en av det europeiska projektets mest betydelsefulla framgångar. Det konkreta åtnjutandet av rättigheter över gränserna, som rätten att rösta, studera, arbeta eller bo i andra EU-medlemsstater, påverkar vardagen för alla européer och skyddet för och främjandet av dessa rättigheter är centralt för kommissionens arbete. Covid-19-pandemin har än tydligare visat hur viktiga EU-medborgarnas rättigheter är.

Detta samråd har gett kommissionen viktiga insikter för dess insatser för att låta EU-medborgare få del av konkreta fördelar när det gäller att faktiskt åtnjuta sina rättigheter som EU-medborgare.